

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
AMBTENARENZAKEN EN BUITENLANDS BELEID,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 05 oktober 2001 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 02 mei 2002,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische en historische, in casu architectuurhistorische en socio-culturele waarde:

- als monument:

kasteel Ommerstein en bijgebouwen, kasteelhoeve, park en domein, dreven, gelegen te Dilsen-Stokkem (Rotem), de Schiervellaan 1;

bekend ten kadaster:

Dilsen-Stokkem, 1e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 295, 296, 297, 298, 299, 300A, 301A, 302, 303, 304, 388, 389, 390, 393A, 396A, 397A, 400B;

Dilsen-Stokkem, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 1000, 1001, 1009C, 1021L, 1021M, 1021N, 1022A, 1023D, 1026, 1027, 1028A, 1030C, 1031A, 1033C, 1035A, 1036B, 1037A, 1038, 1039, 1040, 734B, 736A, 737R, 737V, 737W, 738C, 992A, 992B, 993A, 993B, 994, 995, 996, 997, 998, 999.

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische en historische, in casu architectuurhistorische waarde:

- als monument:

VERSCHUYLENHOF EN OMGEVING, gelegen te

Dilsen-Stokkem (Rotem), de Schiervellaan ;

bekend ten kadaster:

Dilsen-Stokkem, 2e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 735F, 740G.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde van het kasteel:

Het huidige slot Ommerstein heeft een lange voorgeschiedenis, die zou kunnen teruggaan tot het zogenaamde Biessenhof, een laathoeve in het moerassig gebied binnen de oude Maasmeander. Vanaf de 14de eeuw stond het goed bekend als hof van Kessel, naar de familie van Kessel die het enkele generaties lang verhief. Op het domein stond toen reeds een hoeve. In het midden van de 15de eeuw kwam het door een huwelijk in handen van de familie van Kriekenbeek, waarna het ook wel als Kriekenbeek wordt geciteerd. In de bronnen wordt vanaf die periode ook expliciet een huis vermeld, mogelijks een steenbouw die met de oudste delen van het huidige slot kan worden gelieerd. Pas in de 17de eeuw duikt het goed vervolgens terug op in de bronnen, naast de traditionele benamingen ook onder de verwijzing Ommerstein. Via de toenmalige eigenares, Elisabeth van Goldstein kwam het goed uiteindelijk in handen van baron Ferdinand van Kniphuisen en Vogelsanck. Een ingewerkte toren, meteen ook het oudst bewaarde monumentale element, is de enige getuige van de 17de eeuwse bloeiperiode van het slot. Het verband met de toenmalige constructie en het volume op de Ferrariskaart (1771-1777) is onduidelijk. Hierop wordt het château de Cessel nog als een L-vormige constructie getoond, met een losstaande, blokvormige constructie tegen de zuidwestelijke hoek. Het geheel was nog volledig omgracht en beschikte over dienstgebouwen. Blijkens een gedateerde latei volgen concrete aanpassingswerken pas in 1786, hetgeen ook stilistisch kan worden bevestigd. Met de Franse Revolutie wordt de bouwgeschiedenis geanimeerder. Via de Maastrichtse advocaat Smeets, die het goed in 1793 verwierf, werden de families de Schiervel en vervolgens Moreau de Bellaing eigenaar. Zij bouwen het kasteel om tot lustslot, waarbij de primitieve, onderbroken U-vorm gestaag tot de huidige blokvorm evolueerde. Oude bouwsporen werden kundig gecombineerd met neomiddeleeuwse elementen, die het kasteel pittoresk voorkomen gaven. De slotgracht werd vanaf het midden van de 19de eeuw gedeeltelijk gedempt. In de jaren 1880 werd achter dit geheel een Engels park aangelegd, dat zich nog steeds uitstrekt tot aan de Rijksweg. De dienstgebouwen voor het kasteel, mogelijks restanten van de vroegere kasteelhoeve, werden omstreeks 1906 aangepast tot monumentale toegangspoort. De hoeve voor het kasteel werd vermoedelijk in samenhang met deze werken gerealiseerd, alsook de drie poorten vóór het complex. Binnen de slotgracht werd een lusttuin aangelegd. Het neomiddeleeuwse lustslot werd in de 20ste eeuw opnieuw in classicistische zin verbouwd, met de oorspronkelijke, 18de eeuwse gevel als model.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde van het kasteel:

Het kasteel is een gekalkte bakstenen constructie van zeven traveeën en tweeënhalve bouwlaag, met een geïntegreerde toren en aanbouw, het geheel uniform onder leien mansardedaken. Blijkens een gedateerde vensterlatei werd de façade over de breedte van de huidige vijf linkse traveeën omstreeks 1786 aangepast tot de huidige classicistische lijstgevel

met regelmatig gespreide rechthoekige muuropeningen en een geaccentueerde centrale travee met half rond bordes, een dubbeldeur in kalkstenen omlijsting en een driehoekig fronton met half rond venster ; de zijtraveeën worden bekroond met dakvensters met rondbogige frontons. De classicistische lijn diende als model voor de 19de en 20ste eeuwse uniformisering van de overige gevels, die echter nog steeds de sporen van verschillende bouwfasen dragen ; hiervan is de in de linkse zijgevel verwerkte, 17de eeuwse torenconstructie, met mergelstenen hoekblokken, een speklaag en smeedijzeren krulankers, het meest pregnante voorbeeld. Intern verraadt de indeling nog duidelijker opeenvolgende verbouwingsfasen. In de kelder vormen kloeke funderingsvormen het primitieve L-vormige grondplan met toren links, en daarbij aansluitend een losstaande constructie in de hoek rechtsachter, die later in een uniformiserend rechthoekig schema werden verwerkt. De oorspronkelijke structuur is echter een stempel blijven drukken op het gehele gebouw, ook op de hoger gelegen verdiepingen. De historische interieurafwerking heeft de verschillende verbouwingsfasen amper overleefd. De monumentale decoratie is beperkt en grotendeels 19de eeuws : de bordestrap met ijzeren balustrade in de traphal en een eclectische schoorsteen in de grote zaal.

Het kasteel is omgeven door restanten van de slotgracht, die aan de voorzijde werd gedempt en gedeeltelijk vervangen door de huidige baksteenmuur met lisenen, waarin later ook een klein tuinpaviljoentje werd verwerkt. De oude dienstgebouwen aan straatzijde, mogelijke restanten van een kasteelhoeve die een valbrug zou hebben omvat, werden in het begin van de 20ste eeuw gemonumentaliseerd ter afbakening van een nieuwe, smeedijzeren ingangspoort. De witgekalkte hoeve, buiten de slotgracht, maar in de onmiddellijke nabijheid van het kasteel, werd mogelijks opgericht ter vervanging van de verbouwde kasteelhoeve.

Sociaal-culturele waarde van het kasteel:

Het kasteel is omgeven door een prachtig domein, dat garant staat voor prachtige uitzichten, maar ook natuurlijk en historisch zeer waardevol is. Tussen het kasteel en de oude dorpskern van Rotem strekt zich vanouds een rechthoekig terrein uit, als een soort neerhof of dries, de kern van het oude vronland. Het is omgeven door eikendreven en paden, die leiden naar het dorps en de omgevende terreinen. Achter het kasteel, op een terrein dat aan de noordzijde wordt afgeboord door een oude meander, gevoed door de Zuurveldbeek, die overigens de zuidzijde afbakent en ook de slotgracht van water voorziet, werd een park aangelegd, dat aan de franjes door dichtere aanplantingen van de openbare weg wordt afgeschermd. Hier bevinden zich onder meer een zevental bomen, die naar Belgische normen van uitzonderlijke waarde zijn omwille van hun hoogte en/of omvang : een Pinus strobus, een Pinus mugo, een prachtige Quercus robur tortuosa, een Cedrus libani (die reeds uit 1813 zou dateren), een Cedrus atlantica Glauca, een Prunus serotina en een Castanea dentata.

Historische waarde van het Verschuylenhof:

Het Verschuylenhof is de hoeve van het historische leen van Olmen of Olmont, waarvan het, blijkens de nabije bergkelder, de kern moet hebben gevormd. Het hof wordt reeds in 1371 geciteerd, toen begijn Agnes afstand deed van het goed, waarna het achtereenvolgens in handen kwam van de families Oem, Oems en Boeckhoven. Mogelijks gaat het hier zelfs om één en dezelfde familie. Na Elisabeth van Boeckhoven die driemaal huwde, geraakten de rechten op het goed versnipperd. In de 16de eeuw trad de familie van Eyll als eigenaar op de voorgrond. Na 1700 schijnt het dan te zijn verkocht aan de familie de Verschuyll, die het goed bij de Franse Omwenteling nog in handen had. Zowel de Ferraris als de algemene Buurtwegenkaart tonen de hoeve als een U-vormige constructie met blok parallel aan de straat en twee zijdelingse achterbouwen. Tegenwoordig is slechts de helft van het gebouw bewaard, onder verbouwde, 19de eeuwse vorm.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde van het Verschuylenhof:

Bakstenen boerderijcomplex in semi-gesloten bebouwing, met woonhuis in het westen, parallel met de straat, links aansluitend een lager hoekgebouw met achterwaartse vleugel, uitmondend in een lage aanbouw. De aanvullende dienstgebouwen zijn recenter. Het woonhuis, drie traveeën en twee bouwlagen onder een pannen zadeldak, heeft een sierlijke façade, getooid met lisenen en een baksteenfries, voorzien van een rechthoekige ingang deur in een vlakke kalkstenen omlijsting en grote getoogde ramen, waarvan sommige beluikt zijn. De zijgevels zijn sierlijker af gewerkt, met aandacht, aanzetstukken op kalkstenen consoles, en een topstuk. Het hoekgebouw is een eenvoudige baksteenconstructie van vier traveeën en twee bouwlagen onder een mansardedak met pannen, waarin aan straatzijde een trapezoidale gevelsteen met ongeïdentificeerd wapen is ingemetseld. De achterliggende dienstvleugel is een even sobere bouw, met langsgevels opengebroken door lage rondboogvensters ; de eerste balklaag is extern verankerd met krulankers, steigergaten markeren een tweede laag. In het verlengde van de vleugel is een lagere aanbouw te situeren, met een in de achtergevel verwerkte gevelsteen met het wapen de Verschuyt.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 25-06-2002

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN